

„Olen oma arvamuse formeerinud, ärge mind enam faktidega segage“

(Ühe ajaloolise võltsingu lõpp)

21.6.1940. Mastist maha võetud sinimustvalge lipp juunipöörajate jalge ees Pika Hermanni tornis
(Kõik fotod on Rahvusarhiivi Fotode Andmebaasist)

Kes olid siis need mehed pildil, kes nii uhkelt poseerivad fotograafi ees? Kirjandusest (ja ka internetist) leiame väga mitmeid variante.

1. Boris Pšenitšnikov, Hermann Gutkin ja Leo Aisenstadt

"Estonia 1940-1945" Reports of the Estonian International Commission for the Investigation of Crimes Against Humanity. Tallinn, 2005. Lk. 52-53

"At 18:45 the blue, black and white flag was lowered from Pikk Hermann tower, and was replaced with the red flag of the Worker's Sport Union. Boris Pshenichnikov, Hermann Gutkin and Leo Aisenstadt are named as the ones who swapped the flags"^{1 2}

¹ Ilmoitus, Koskee: Viron oloja (Information on the Estonian situation), SKA EK-Valpo XXIX 18. 2951., Ilmoitusnumero 1259, 15. VII 1940 a. o.

² Kell 18:45 sini-must-valge lipp oli maha tõmmatud Pikk Hermannist ja selle asemel heisatud Eesti Töölisspordi Liidu punane lipp. Boris Pšenitšnikov, Hermann Gutkin ja Leo Aisenstadt olid mõnedel andmetel need kes vahetasid lipud.

Mainitud dokumendis on öeldud: "Varakkaitten viroilaisten juutalaisten pojat (m.m. Gutkin, Aisenstat ja Feigelsohn) häärivät nyt hyvinä ystävinä kommunistien kanssa. Olivatpa kaksi ensiksimmäintua 21.6. vetäneet Toompean linnaan punaisen lipun"^{3 4}.

2. Viktor Feigin

Kultuur ja Elu 3/2003

„Kui vaadata asja eestlaste seisukohalt, siis algas juudi rahvusest bolševike kuritegevus Eestis juba 1940-1941. aastal. Eesti rahvuslipu mahavõtjaks Pika Hermanni tornist 1940.a. oli juut Viktor Feigin“.^{5 6}

3. Hermann Gutkin ja Viktor Feigin

Jüri Lina „Skorpionid märgi all“

*„USA suurlehe "Chicago Tribune" korrespondent Donald Day oli 22 aastat kirjeldanud sündmusi Baltikumis. Tema erapooletud raportid on äärmiselt huvitavad. Day oli paljude ajalooliste sündmuste tunnistajaks. Oma memuaarides toob ta ära ka kirjelduse selle kohta, kuidas Pika Hermanni tornist kisti maha Eesti lipp. Ta telegramm avaldati ajalehes "Chicago Tribune" 24. juunil 1940.“*⁷

Eesti lipu mahatõmbajaks oli 25-aastane Herman Gutkin⁸, Riigivolikogu liikme Heinrich Gutkini poeg. Punase käesidemega Herman Gutkin nõudis juba 16. juunil selles väeosas, kus ta teenis, et sinimustvalge lipp langetataks ja relvad maha pandaks. Eesti ohvitserid keeldusid seda tegemast. Seejärel Gutkin lahkus ning naasis Nõukogude tankide ja soomusautodega. Ta vangistas kõik Eesti ohvitserid ja pani sõdurid barakkidesse luku taha. Hiljem käsk siiski tühistati.⁹

Järgmisel hommikul, 17. juunil¹⁰ ronis Herman Gutkin koos Viktor Feiginiga¹¹, kes varem oli olnud kaupmees, üles Pika Hermanni torni. Seal rebisid nad Eesti lipu alla ning heiskasid Nõukogude punalipu. Nii Gutkin kui Feigin olid "Lichti" liikmed. Samal õhtul marssis juutide rongkäik eesotsas Herman Gutkiniga läbi Tallinna tänavate Nõukogude saatkonna juurde, kus juudid rebisid Eesti lipu tükkideks.¹² Sündmust kinnitab vähemalt üks foto¹³. Donald Day

³ Rikaste eesti juutide pojad (nende hulgas Gutkin, Aisenstat ja Feigelsohn) tiirutavad nüüd heade sõpradena kommunistide ümber. Olid ju kaks esmamainitud heisanud Toompea torni punase lipu. [M.R.]

⁴ Ma pole kunagi kuulnud rikkast Feigelsohni nimelisest juudist Eestis. [M.R.]

⁵ KE "Mis riik see on, kus ühel pojalt on obelisk lilledes, teisel mutta trambitud haud?", "Kultuur ja Elu" 3/2003

⁶ Informatsiooni allikas pole märgitud. [M.R.]

⁷ Sel ajal töötas Donald Day Riias. 24. Juunil 1940 ta kirjeldab olukorda Riias ja ei maini üldse sündmusi Eestis. (Chicago Daily Tribune. 24.6.1940. "Balts sing, but ponder fate at the same time. ") [M.R.]

⁸ Tegelikult 21 aastane. (1919-1942)

⁹ See on enam-vähem õige tõlge 24. Juuli 1940 artiklist „Red guard chief named head of Estonian Y.M.C.A.“.

¹⁰ Donald Day kirjutab „kolmapäeval“. 17. Juuni 1940 oli esmaspäev. Mõlemad „tunnistajad“ eksivad. Riigipööre toimus reedel 21. Juunil ja lipp heisati õhtul kl.18.45. [M.R.]

¹¹ Donald Day räägib 24.7.1940 artiklis ainult "Gutkinist". Viktor Feigin pole mainitud, nii et J. Linal allikas puudub. [M.R.]

¹² J. Lina fantaasia. Mainitud D. Day artiklis: "This flag was carried the same afternoon in a procession organized by the communist party, and before the doors of the soviet legation it was torn to pieces" (See lipp viidi samal pärastlõunal rongkäiguga, mis oli korraldatud kommunistliku partei poolt, ja Nõukogude Liidu

rõhutas oma memuaarides, et tegevtoimetaja oli ta avaldatud kirjutisest jätnud välja sõna 'juudid'.¹⁴

Vaatame nüüd Aisenstadt ja Feigini pilte, et võrrelda neid inimestega Rahvusarhiivist pärit fotol.

Leo Aisenstadt

Viktor Feigin

Herman Gutkin 1937.a.¹⁵

Hermann Gutkini pilti mul ei ole, aga saame lugeda tema kirjeldust M. Scheeri "Endise Noorsotsialisti mälestustest". (1964.aasta käsikiri). Neid mälestusi võib lugeda siit <http://www.eja.pri.ee/stories/Scheer.pdf>

„[Hermann Gutkin] oli Tallinnas hästi tuntud rikka ärimehe ja majaomaniku poeg. Ta kasvas ülesse ja õppis Pariisis. Seal ta astus Prantsusmaa Kommunistliku Noorsooühingu liikmeks. Peale keskkooli lõpetamist tuli ta tagasi kodumaale.

21. juunil 1940. aastal oli Gutkin aegu teeninud kodanlikus Eesti sõjaväes. Ta oli esimesi sõdureid, kes tuli üle rahva poole. Juba paari päeva pärast lasi hitlerlik agentuur Tallinnas jutu lahti, et Hermann Gutkin olla see olnud, kes Pika Hermannit tornilt oli alla toonud sini-

saatkonna uste ees oli rebitud tükkideks). Tõsi, et D. Day kirjeldab oma mälestuste raamatus demonstratsiooni Riias ja seal olevat kuulda ainult vene ja jidiši keelt. Olen veendunud, et need juudid kes demonstratsioonile läksid rääkisid vene või eesti keelt ja kindel on ka see, et Gutkinit Riias ei olnud. [M.R.]

¹³ ... millel me ei näe mitte Gutkinit ja mitte Feiginit (sellest hiljem) [M.R.]

¹⁴ Jällegi jutt seal on Riias. „My report of the riot was published under the headline: RIGA REDS BATTLE POLICE. TEN SLAIN AS SOVIETS OCCUPY LATVIA. I had emphasized in my report that it was the Jews and not the Latvians who had welcomed the Red Army tanks in Riga, that it was the Jews who attacked the Latvian police, that it was the Jews who had been arrested for rioting. But the word "Jew" did not once appear in the story". (Minu aruanne märatsemisest ilmus pealkirja all: RIIA PUNASED VÕITLEVAD POLITSEIGA. KÜMMME ON TAPETUD KUI NÕUKOGULASED OKUPEERIVAD LÄTTI. Ma rõhutasin oma raportis, et need olid juudid ja mitte lätlased, kes tervitasid Punaarmee tanke Riias, et need oli juudid, kes ründasid Läti politseid, et need oli juudid, kes olid vahistatud rahutuste pärast. Aga sõna "juut" ei ilmunud ühtegi korda selles loos)". Pole ime, et J. Lina tsiteerib D. Day'd...

¹⁵ Selle pildi ma sain juba pärast selle artikli avaldamist [MR].

must-valge lipu, sellel tallanud ja sellele sülitanud. Selle kuulujutu eesmärk oli selge: levitada mõte, et juuni pööre oli mitte eesti töörahva, vaid „juutide ja venelaste tehtud“.

Gutkin oli kehaehituselt väga tüse poiss. Mõne päeva pärast, kui mul temaga sellest juttu oli, ütlesin talle naljaks, rahvas räägib, et Paks Hermann olla Pikalt Hermannilt lippu alla toonud.

Gutkin langes Velikije-Luki all. Kuul oli tema selja tagant lastud. Väga võimalik, et ta langes selle [ku...]¹⁶ tema nime ümber loodud, legendi ohvriks. Meie kirjanduses on küll räägitud sellest, et Tallinna vabastamisel 1944. aastal tõi sealt alla fašistide lipu leitnant Lumiste, kuid sellest, kes seda tegi 21.juunil 1940.a., ei ole kuskil ühtegi sõna öeldud. Kuid seda legendi Gutkin'ist on mul tulnud ka praegu veel kuulda.

Minu teada, panid 21.juunil 1940.a. punase lipu lehvima Pikal Hermannil töölissportlased ja lipp oli Töölisspordi Liidu oma. Ma arvan, et ajaloolastel tuleb seda täpsustada ja mõnes laialdases publikatsioonis avaldada. See oleks vastulöögiks kodanlike natsionalistide propagandale“. [tsitaadi lõpp]

„Tüsedat poissi“ me ka fotolt ei leia !

Rahvusarhiivi fotode andmebaasist leiame vastuse:

Sisu kirjeldus	Mahavõetud sinimustvalge lipp ja mahavõtjad 21.06.1940.a.	
Sündmuse koht	Tallinn, Toompea	
Sündmuse aeg	21.06.1940	21.06.1940
Autor (perenimi)		
Fotoateljee		
Isikud fotol	Rida 1 (vasakult): 1. Edgar Petree, 2. Karl Leesik, 4. Aleksander Resev.	

Link pildile <http://www.ra.ee/fotis/index.php?type=2&id=379092>

Veel täpsemalt on kirjutatud raamatus «FAATUM. Eesti tee hävingule» Riigikontrolör Karl Soonpää päevik Eesti Vabariigi saatuseaastatest 1939–1940. Eluloo koostanud ja päeviku kommenteerinud Küllo Arjakas. Tallinn 2009:

¹⁶ Ebaselge tekst [M.R.]

AJALOOMUUSEUM

Mastist maha võetud sinimustvalge lipp juunipöörajate jalge ees Pika Hermanni tornis. Vasakult: metallitöoline Edgar Petree, Karl Leesik, tundmatu isik, Aleksander Resev ja tundmatu isik. Tundmatuid ei õnnestunud kindlaks teha isegi omaaegse EKP Keskkomitee Partei Ajaloo Instituudi fotoarhiivi töötajatel. Nõukogude ajal seda pilti teadaolevalt ei avaldatud.

Edgar Petree („Politsei“, 7/2000)

Karl Leesik

Aleksander Resev